

Tale ved nyttårsmottakelsene 2. og 3. januar 2014

Biskop Erling J. Pettersen

Når jeg ser tilbake på 2013, er det møtet med enkeltmennesker som brenner for at mennesker skal berøres av evangeliet om Jesus Kristus, som først dukker opp. Det hender det er prester, diakoner, kateketer, kantorer og andre av kirkens ansatte, men like ofte er det ildsjeler som arbeider med stor trofasthet år etter år med å bygge åpne, inkluderende menigheter med rom for alle, og med plass for tro og tvil, klage og lovsang.

Et kvalitetsprodukt

En av disse møtte jeg på to av årets visitaser, første gang i Klepp i februar, siste gang i Bore og Orre i november. I Klepp innledet hun, som leder i Fellesrådet, til samtale ut fra spørsmålet: «*Korleis tenker folk i Klepp fellesråd om kyrkja si?*»

Svaret hun ga, tror jeg vekker gjenkjennelse. Her er Elin Anita Garpestads egne ord:

«Eg har ein bestemt følelse av at kyrkja vår har ein kjær og viktig plass i veldig mange sitt liv. Det har vel aldri vore enklare for folk som ikkje ønskjer å vera medlem, å melda seg ut. Men det er veldig få som tek det steget. Sjølv om dei aller, aller fleste ikkje reknar seg som aktive kyrkjegåarar, ønskjer dei å høyra til i vår folkekyrkje. Dette skal me ta på alvor og yta like god service til

alle. Og me har også grunn til å feira store konfirmantkull i alle sokn. Det fortel oss at med har eit kvalitetsprodukt å tilby. For ein lurer ikkje ungdomen. Så er det jo også slik at me i dei fleste sokna har aukande deltaking på gudstenestene og dette gler me oss storleg over. Og det som gjer oss aller mest grunn til feiring, er å sjå det store engasjementet og entusiasmen som rår i kyrkjelydane. Og for å vera heilt ærleg, er det dette som gir meg størst grunn til å vera stolt over å kunne fronta kyrkja vår. Når me opplever alt det frivillige arbeidet, all den glede, det samarbeid, all den dedikasjon, all den kjærleiken til Jesus, til kvarandre og til folk i bygda, då veit me at dette er inspirert av Kristus og då er me på vinnarlaget. Den største ressursen kyrkja i Klepp har, er utan tvil alle dei flotte frivillige menneska som i lag med ein like flott stab utfører si teneste for Herren, gir av sin tid, sine evner og ressursar.»

Jeg ba henne om å få bruke denne teksten, fordi hennes beskrivelse dekket det jeg hadde sett og hørt. Elin Anita slår fast at det som gir aller mest grunn til feiring, er å se det store engasjementet og entusiasmen som rår i menighetene.

Min erfaring etter fire års nærkontakt med menighetene i vårt bispedømme, er den samme, og det gir stolthet på vegne av kirken i Rogaland. Det er mange navn jeg kunne ha nevnt, mange ansikter jeg ser for meg. Elin Anita representerer dem alle.

Å slippe de andre til

Veien er ikke lang fra Klepp til Bore.

Der er det et annet ansikt som dukker fram: sokneprest Åsmund Steinnes, som gleder seg over vekst i gudstjeneste og menighetsliv. Og som ville motsette seg energisk å bli tillagt æren for det. Med det han skal ha æren for, er det enkle ledergrepet: slipp de andre til, også de unge. Den beskjedne menighetsbyggeren sa: «*Det gjelder jo bare å slippe de andre til – det er jo det jeg gjør.*»Nettopp! Og utvikling skjer!

Jeg tror at om presten skal lykkes med menighetsutvikling, er denne forløsende jordmorfunksjonen den viktigste. Den prest som vet at menigheten aldri må reduseres til tilskuere, vil ha størst mulighet til å lykkes. Åsmund gir ansikt til alle menighetsbyggende prester som forløser frivillighet og tør å drømme om menigheter som favner alle.

Det jeg gleder meg over i møtet med menigheter som Klepp og Bore, er å se samspillet mellom den som er ansatt i kirken på den ene siden, og rådsmedlemmer og andre i det store frivillighetskorpset, på den andre siden. En varm takk til dere alle!

Tall som taler

Statistikkene på det nasjonale nivå taler for seg, der topper vi mange gode tallkolonner. Som kirkerådsdirektør Jens Petter Johnsen sa til meg etter den store konferansen om menighetsutvikling på Misjonshøgskolen:

«*Det er alltid så godt å komme til Stavanger bispedømme, her vil dere noe og gjør det!*»

Og noe av det viktigste vi skal gjøre i årene framover, er å gå inn der dåpstallene synker, og sørge for at pilene igjen går i riktig retning. Veien er kort fra idé til handling på våre kanter, og noe av det som har gledet meg mest det siste året, er initiativet i Sandnes: Dåpsaksjon 2014, der en har som mål å stoppe nedgang i dåpsprosentene i alle menigheter i 2015. De sier selv at det ikke er de store grepene som nødvendigvis trengs for å snu trenden. Det er ofte små, men håndfaste endringer som gjør forskjellen. Jeg har det til felles med initiativtakerne bak Dåpsaksjon 2014, at jeg er overbevist om at satsingen på trosopplæringen vil være den viktigste strategien for menighetsutvikling i årene framover. Vi gleder oss over at vi nå endelig får reformen på plass i alle våre menigheter. Det som har slått meg på visitasrunden i 2013, er å se hvor mange som har tatt grep og startet levedyktige prosjekter uten å vente på de statlige midlene. Og det er morsomt å se på tallene når det gjelder oppslutning: Ta Sørnes som eksempel:

Lys Våken	70%
Babysang	111% (!) og
Dåpsskole	60% for 1. klasse og 65 % for 2. klasse

Ordfører Ole Ueland satt i Sørnes kirke og gledet seg over tallene, og dette er tall jeg gleder meg til å presentere for Rogalandsbenken. Her skal de få tall å glede seg over når de skal jobbe for flere stillinger til kirken i kommende periode. For vi vet at det nytter å dokumentere at vi trenger stillinger, som vår stiftsdirektør med rådgivere har vist det siste året, og som vi nå kan håpe vil gi konkret uttelling.

Men det er ikke kun det som kan telles, som teller. Like mye er det visjonene som bærer arbeidet vårt at

«Vi er sendt av den treenige Gud for å dele evangeliet om Jesus Kristus i ord og handling.»

I ord og handling.

For å komme gjennom uka

La meg ta dere med til et sted som i 20 år har invitert inn mennesker som mange steder møter bare stengte dører. Men i St. Petri kirke i Stavanger sentrum har dørene inn til mandagsfrokost og torsdagsmiddag vært åpne for alle som trenger øyne som ser, og noen som forstår at livet ikke alltid går på skinner.

Jeg fikk være med på jubileumsmessen *Hver Torsdag i Petri*. Den ble innledet med disse ordene:

Motta min fortid med nåde, Gud.

Omfavn min nåtid med kjærlighet, Herre.

Styr og led min fremtid, Frelser.

Det var en sterk opplevelse å gå i prosisjon fra måltidsfellesskapet i gjestfrihetens rom etter torsdagsmiddagen og feire messe med de mange som opplever at deres nåtid blir favnet med kjærlighet i dette rommet. Jeg gikk hjem torsdagskvelden da orkanen raste i Stavanger sentrum, fylt av takknemlighet for at kirken er et sted der enhver kan oppleve tilhørighet, bli møtt med respekt og vite at det er sant det diakonen sa som utgangspunkt: «Når lysene slukkes, når mørket kommer, da er Gud fortsatt

hos oss med sin kjærlighet. Mer enn vi ser og forstår.» Og jeg tenkte: Det er Han gjennom menigheten.

Den enkle torsdagsmessen med lystenning, nattverd, stille vandring mellom de ulike stasjonene slik vi har lært det fra Taizé, var et sted for hvile, og for tilkobling. En av deltakerne sa til meg da vi avsluttet: «*Jeg trenger disse kveldene for å komme meg gjennom uka.*» Vi hadde snakket om åpenhet og varmen rundt måltidet, det gode miljøet, og det fine i det at hun kunne feste blikket på Kristus gjennom glassveggen til kirkerommet. Da jeg fortalte om de to første ansiktene: frivillighetens ansikt og menighetsbyggerens ansikt, nevnte jeg navn. Hun som trengte koinonia – communio – fellesskapet for å komme seg gjennom uka, har også et navn. Og de som åpner dørene til troens store rom, kjenner hennes navn. Slik ønsker jeg at den diakonale kirke skal være.

Bønn for alle

Når jeg er på visitas, er noe av det viktigste å be for bygda, for byen, for alle som er i menighetens arbeidslag og for alle som strever. Da vi var i Sola og Sørnes for å be for alle vi hadde møtt eller skulle møte, fra ordfører til alle ensomme og alle som strever, hentet vi frem disse ordene fra en keltisk bønn:

Vi ber om at vi denne dagen må få

Stillhet til å vite

Klarhet til å se

Nåde til å tale

Ydmykhet ved å lytte

*Dybde ved å forstå
Glede ved tjenesten*

Og til slutt:

*Freden til å leve
Gaven til å elske
Kraften til å møte*

Det er ord jeg vil gjøre til min bønn for alle menighetene i det arbeidet dere står i, sendt av den treenige Gud for å dele evangeliet om Jesus Kristus i ord og handling.

Stolt over en kirke som våger

Den 12. desember var jeg i Oslo Domkirke på Minnegudstjeneste for Nelson Mandela. Tjue år tidligere var jeg med og hyllet ham med fakkeltog i Oslos gater. Vi som fikk se og høre ham kan aldri glemme ansiktet som utstrålte nettopp det hans liv var fylt av: kjærlighet og forsoning. I sin preken i Domkirken minnet prost Trond Bakkevig, som selv stod sentralt i kampen mot apartheid, oss om Mandelas ord: «*Jeg er ikke fri hvis jeg tar en annens frihet, på samme måte som jeg ikke er fri hvis noen tar min frihet fra meg.*» Mandelas forsoningsvilje var ikke vilje til forsoning med selve uretten. Urett skal overvinnes ved at vi sammen våger å se sannheten i øynene, konfrontere uretten og søke en forsonet fremtid.

Når jeg ser tilbake på Den norske kirkes støtte til kampen mot apartheid, kirkens støtte til Mandela og Desmond Tutu, er jeg stolt over at kirken våget å tale og handle i en situasjon der det var nødvendig å ty til midler som økonomisk boikott, som også kunne skade norske interesser.

Politikernes advarsel mot at kirken engasjerte seg i politiske spørsmål som økonomisk boikott den gang, er et eksempel på at politikere opplevde kirkens klare stillingstagen ubehagelig. Det samme vil vi risikere i en situasjon der vi som kirke skal prøves på om vi fremmer andres frihet i dag, enten det er i vårt eget land, i forhold til flyktninger, asylsøkere, romfolk, eller i forhold til ofrene lengre borte for fattigdom, forfølgelse og tortur. Eller når det gjelder plyndringen av urfolks egen jord, som i tjæresandkonflikten i Canada, som jeg har tatt opp tidligere år, og som fremdeles er uløst. Jeg vil utfordre den nye regjeringen til å lytte til urfolkens stemme i Canada.

Møte med de andre religionene

Mandelas eksempel inspirerer oss til å tale og handle for rettferdighet og barmhjertighet. Han ber oss ønske velkommen *den andre* i et flerkulturelt og flerreligiøst Norge slik han selv ble ønsket velkommen. Da må vi våge også å møte de andre religionene som nå finnes også i vårt bispedømme. Derfor er Kirkelig Dialogsenter blitt et så viktig sted for den gode samtale det siste året.

«*Det blir ingen fred mellom nasjoner uten fred mellom religioner*», mente teologen Hans Küng. «*Det blir ingen fred mellom religionene uten dialog mellom religionene! Ingen dialog mellom religionene uten globale etiske standarder! Ingen overlevelse for vår klode uten en global etos som opprettholdes av religiøse og ikke-religiøse mennesker.*»

Hvilken global etos snakker jeg om her? Ett grunnleggende prinsipp, et prinsipp som gjenfinnes i enhver religion, i enhver humanistisk filosofi:

«Det du vil at andre skal gjøre mot deg, skal du gjøre mot dem.» Det blir ingen fred mellom nasjoner uten fred mellom religioner!

Dialoghandler om å bygge forståelse, bygge broer, men det handler ikke nødvendigvis om å bli enige. Ydmykhet er en forutsetning i dialogen. For hvorfor skal du lytte til den andre dersom du er overbevist om at du er den som ser saken best, at du besitter Sannheten med stor S. Jeg tror Sannhet er noe som tilføres oss i dialogen. Vi trenger dialog for å se mer, for å vokse og blomstre.

Slik taler dialogprestene når de er rundt i bispedømmet. Og etterspørselen fra kommunen, skoler og menigheter viser tydelig at det er behov for den kompetansen senteret har bygget opp.

Behov for erfaring

Da vi var sammen på seminaret om *Selvtutvikling og spiritualitet. Hva kan kristne og nyåndelige lære av hverandre?* på Utstein Kloster i mars 2012, sa professor Notto Thelle at «*mange har forlatt kirken fordi de ikke har opplevd den religiøs nok. De ville ikke ha dogmer eller teorier om Gud, de ville gjøre dybde-erfaringer selv.*»

Ordene hans minnet meg om det min åndelige veileder gjennom mange år, sa på Kirkemøtet i Trondheim i 1999. Han heter Jean Vanier og lever sammen med psykisk utviklingshemmede i kommuniteten L'Arche i Frankrike. Han sa: «*Folk som beskjeftiger seg mye med teologi, søker etter kunnskap om Gud. De mennesker jeg lever sammen med, søker ikke kunnskap om Gud. De søker Guds nærvær.*»

Vanier har gitt impulser til stillhets- og pilegrimsbevegelsen.

Jeg gleder meg over å høre at mange i våre menigheter søker tilbake til kirkens egne røtter, hos ørkenfedrene og – mødrene, i retreat og stillhet, enten det er på Utstein Pilegrimsgard eller i egen stue. Vi søker rom for stillhet, og for møtet med Ånden som puster fornyelse inn i trøtte kropper og slitne sjeler.

Jeg begynte med møtet med enkeltmennesker som brenner for at mennesker skal berøres av det frigjørende budskapet om Jesus Kristus. Og det er her jeg vil slutte. Med det som bærer min tjeneste, og som er det eneste som kan bære våre liv og vår tjeneste:

at jeg er døpt inn i Kristi kropp,
at jeg er elsket, grenseløst og betingelsesløst,
av Han som har sett meg med kjærlighetens blick gjennom hele mitt liv.

Midt i en tid med reformer, ny kirkeordning og krevende samlivsdebatter, kan vi ta til oss forfatteren Edvard Hoems ord på fjorårets kirkemøte, om hva det betyr å være en bekjennende folkekirke.

Han sa det slik:

«*Å vera ei vedkjennande folkekyrkje inneber at kyrkja skal vere på alle samfunnsarenaer av den enkle grunn at evangeliet er for alle menneske.*

Det norske folket treng i desse velstandstider meir enn nokon gong at kyrkja er der for dei. Det kan i all ståk og støy frå underhaldningsindustrien og kommersialismen sjå ut til at

nordmennene greier seg godt utan Gud og utan den åndelege rettleiing som kyrkja kan gi.

Men ser ein nærare etter, er det motsette tilfelle. Den evige lengsla er lagt ned i alle menneskehjarte. Ei vedkjennande kyrkje samlar ikkje først og fremst folket under preikestolen. Den må utfalde seg i dagleglivet, der folket er. For å bera fram bodskapen, må ein vera blant menneska for å finne korleis spørsmålet blir stilt av dei som lever no. Det ansvaret må den norske folkekyrkja vedkjenne seg.»

Det ansvaret vet jeg at Stavanger bispedømmes ansatte og frivillige vedkjenner seg, og at det er mer enn ord. Det er praktisk, målrettet, hardt arbeid. Og vi står sammen i dette.

Den lokale pilegrimsvandringen

Jeg har vært innom flere visitasmenigheter, og skal avslutte med Avaldsnes. Der stod jeg i Olavskirken, pilegrimskirken, og gledet meg over musikken og sangen som Testimonia fremførte så energisk at jeg var redd benkene ikke ville tåle bevegelsene. Jeg hadde tidligere gledet meg over Witness-gjengen på 10-13, Credo og Keryx, og kunne glede meg nå over hele spennet: fra klassiske salmetoner til Testimonia. Mange flere menigheter kunne ha vært nevnt, for er det noe som særpreger vårt bispedømme, er det den kreative uro – den som søker uttrykk som kan krysse nye grenser, ikke minst inn i ungdomsmiljøene. Samtidig er det en annen bevegelse som sakte vinner plass og som jeg tror vil vokse seg sterkere: å være pilegrim, også i eget bispedømme.

De ordene som jeg delte med Avaldsnes menighet vil jeg la stå som slutten på årets nyttårsforedrag. Stedet er Olavskirken.

«Kirken er der, sendt av den treenige Gud for å dele evangeliet om Jesus Kristus i ord og handling. Vi er på helligstedet, målet for manges pilegrimsvandring. Her, i korsets og håpets rom, er det plass for alle som leter etter mening, sammenheng, glimt av håp. Steinveggene her i Olavskirken har tatt imot klage, gråt og glede siden midt på tolvhundretallet. Til dette helligstedet vandret og seilte fortidens pilegrimer i troen på Guds løfter.»

Og så ordene som jeg tenker er en utfordring for hver enkelt av oss:

Helt fra middelalderen er vandringen til sognekirken kalt en pilegrimsvandring. I et hyrdebrev til allmuen i hele erkebispeprovinsen, skrev erkebiskop Arne Vade på midten av 1300-tallet: «Det skal dere alle trofast akte på, enhver især, at dere stadig kommer til deres sognekirke, ydmykt og kristelig. Det er deres pilegrimsvandring.»

Følger vi den gamle biskopens ord, blir det behov for mye dugnad for å få plass til alle i troens og håpets rom, i Olavskirken og i alle bispedømmets kirker!

Guds gode velsignelse følge dere på vandringen!